

SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder tackar för möjligheten att uttala oss om specificeringen av tillämpningsområdet för funktionshindersservicelagen.

I grundlagens 19 § 3 mom. stadgas att det allmänna skall tillförsäkra var och en tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. I propositionen till grundlagen (1993 rd – RP 309, s. 75–76) står det att då man avgör om tjänster ska anses tillräckliga, skall utgångspunkten vara en sådan nivå på tjänster som ger alla människor möjlighet att fungera som fullvärdiga medlemmar i samhället. Man ska också beakta bl.a. de grundläggande fri-och rättigheterna och principerna i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter.

Vi kommer först att ta ställning till åldersbegränsningen. SAMS anser det viktigt att säkerställa att alla personer med funktionsnedsättning (PF) får bra service från vaggan till graven. Syftet med reformen av funktionshindersservicelagen (FHSL) är att säkerställa att PF får tillräckliga tjänster utifrån sina individuella behov. Vi motsätter oss därför införandet av en åldersgräns. PF som har passerat en viss övre åldersgräns behöver fortsättningsvis de specifika serviceformer som stadgas i FHSL. De kan inte förpassas till lagar som fokuserar på omvårdnad och som inte möter deras verkliga servicebehov. Vidare anser vi att rädslan att ett väldigt stort antal äldre personer utan funktionsnedsättning, så som funktionsnedsättning definieras i FHSL, skulle börja söka sig till service enligt FHSL och att lagen skulle förlora sin karaktär som speciallag, är överdriven. Att lagen har karaktär av en speciallag framkommer tydligt ur 2 § 2 mom. För att falla in under tillämpningsområdet måste en person först uttömma de allmänna lagarna. Dessutom måste personen ha intresse och nytta av de serviceformer som finns i FHSL. Att äldre personer, utan funktionsnedsättning så som den definieras i FHSL, både skulle både vilja ha och få tillgång till service under FHSL är osannolikt. De äldre som däremot har en funktionsnedsättning och som behöver den service som finns i den nya lagen, till exempel stöd för tillgängligt boende, anser vi ska ha rätt till det.

En lag där man skulle göra åtskillnad mellan PF som är i arbets-eller studielivet och de som inte är det är för oss alldeles otänkbar. Funktionshindersservicen måste utgå ifrån alla människors lika och inneboende människovärde. Rätten till service utifrån individuella behov får inte göras villkorad. Möjligheterna att delta i arbets-eller studielivet är väldigt varierande inom gruppen PF. Vidare skulle en sådan bestämmelse helt frånse syftena med reformen: likabehandling, delaktighet och service enligt individuella behov. Som människorätsorganisation anser vi något sådant vara helt oförsvarbart.

Vi kommer nu att ta ställning till social funktionsförmåga. Syftet med införandet av begreppet social funktionsförmåga i lagen har varit att fånga upp s.k. mellanfallare. Det rör sig här bland annat om personer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning och personer med autism. Om dessa personer skulle uteslutas ur lagens tillämpningsområde skulle de också fortsättningsvis falla mellan stolarna. Det här strider mot allmän kommentar nr 6 från kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (p. 73 b) som säger att funktionshinderlagstiftning endast kan vara effektiv om de grundar sig på en definition av funktionshinder som inkluderar också de med psykosociala funktionsnedsättningar. Det strider även mot lagens förutnämnda syften. Om dessa personer ska ha möjlighet till verklig delaktighet, självbestämmande och deltagande i samhället måste de kunna få service som möter deras individuella behov. Det här är inte möjligt om social funktionsförmåga utesluts ur lagens tillämpningsområde.

Sist men inte minst vill vi understryka att det inte är acceptabelt att göra besparingar på bekostnad av PF och deras grundläggande mänskliga rättigheter. Att utesluta grupper av PF ur tillämpningsområdet kommer att leda till bristfällig eller utebliven service. Det här kommer oundvikligen leda till högre kostnader i framtiden.

SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder, 4.12.2023, Helsingfors.